

Aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
t.a.v. mevrouw J. Uitermark

uploaden: internetconsultatie.nl

Datum 26 maart 2025
Onderwerp internetconsultatie voor de kaderwet rijksinspecties
Dossiernummer K81838
Documentnummer 2025-037969
Behandeld door Roggen, Carin
Telefoonnummer 050 - 3164872
E-mail a.c.roggen@provinciegroningen.nl
Antwoord op
Bijlage

Geachte mevrouw Uitermark,

Wij maken graag gebruik van de mogelijkheid om mede namens de vijf versterkingsgemeenten in Groningen een reactie te geven op de internetconsultatie voor de kaderwet rijksinspecties. Gelet op het feit dat wij nog dagelijks met de gevolgen van de gaswinning uit het Groningenveld bezig zijn zal onze reactie zich vooral toespitsen op de rol van het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM), de inspectie waar wij mee te maken hebben. Daar waar wij SodM aanhalen betekent dit ook dat we daarmee andere rijksinspecties bedoelen.

Op 24 februari 2023 verscheen het rapport 'Groningers boven gas', een lang verwacht rapport van de parlementaire enquêtecommissie gaswinning Groningen. Dit rapport beschrijft wat er in Groningen allemaal fout is gegaan rondom de gaswinning; dat Groningers stelselmatig benadeeld zijn en dat het dringend noodzakelijk is om een ereschuld aan de Groningers in te lossen. Het doel van het rapport was niet expliciet het herstel van vertrouwen, wel het duidelijke besef dat vertrouwen moet worden verdiend. Daar helpt het rapport van de enquêtecommissie bij en is ook nodig dat het kabinet de aanbevelingen van de commissie uitvoert zoals ze bedoeld zijn.

Het kabinet kwam in reactie op het rapport van de parlementaire enquêtecommissie met een antwoord: 'Nij Begun, op weg naar erkenning, herstel en perspectief', 50 maatregelen die onder meer de ereschuld moeten inlossen.

Eén van de maatregelen is maatregel 39 – Waarborgen voor onafhankelijke taakuitoefening inspecties krijgen een plek in de Wet op de rijksinspecties.

Het kabinet schreef:

*'Het kabinet **neemt de aanbevelingen** die de Inspectieraad heeft gedaan om de onafhankelijke taakuitoefening van het toezicht te waarborgen **mee** bij de uitwerking van de nieuwe Wet op de rijksinspecties. Voor een aantal aanbevelingen van de Inspectieraad **wordt nog onderzocht** hoe de uitvoering daarvan vorm kan krijgen, bijvoorbeeld de aanbeveling om ook voor andere inspecties dan SodM een collegiaal bestuur in te stellen, de mogelijkheid voor het zelfstandig opstellen van werkprogramma's en nadere waarborgen voor benoeming, aanstelling en beoordeling van het bestuur. Het kabinet streeft ernaar het wetsvoorstel na de zomer in consultatie te brengen.'*

In de nu voorliggende wettekst voor de kaderwet rijksinspecties zien wij dat 'het meenemen van de aanbevelingen van de Inspectieraad' en 'het onderzoeken hoe aanbevelingen in uitvoering omgezet kunnen worden' niet tot het gewenste effect leiden. Ze leiden in onze situatie in Groningen niet tot het effect dat de toezichthouder SodM onafhankelijk van de verantwoordelijke minister onderzoeken en voorstellen voor de veiligheid van de Groningers kan doen. De verantwoordelijke minister moet nog steeds het werkprogramma van het SodM goedkeuren.

Daar waar de parlementaire enquêtecommissie tot de conclusie komt dat het SodM lange tijd het verschil niet heeft kunnen maken en onvoldoende invulling heeft kunnen geven aan zijn rol om toezicht te houden, komen wij nu tot de conclusie dat u met de voorliggende wettekst hier onvoldoende verandering in aanbrengt.

Het SodM blijft als inspectie een verlengstuk van het verantwoordelijke ministerie en het ministeriële beleid. Zolang de verantwoordelijke minister het werkprogramma van het SodM moet goedkeuren en de middelen hiervoor vanuit de departementale begroting beschikbaar moet stellen, is een volwaardige onafhankelijkheid van het SodM als inspectiedienst niet gewaarborgd. Deze hiërarchische ondergeschiktheid aan het ministerie houdt niet alleen de beeldvorming van politieke sturing in stand, maar is ook feitelijk een afhankelijke positie. Dit hoort niet bij de rol van inspecties die juist onafhankelijk van politieke sturing moeten kunnen handelen zoals u ook in uw Memorie van toelichting betoogt. Het kabinet heeft in Nij Begun onder meer maatregelen opgenomen die moeten leiden tot een betere overheid. De eerdergenoemde maatregel 39 is daar één van. Een onafhankelijke positie van de inspectie is nodig voor een betere overheid.

Veiligheid is voor Groningers een zwaarwegend begrip en moet los van ieder politiek belang of financieel gewin staan. Wij vinden dat het SodM hier zijn onafhankelijke rol in moet kunnen pakken. Zowel in het kijken naar de objectieve veiligheid als ook naar de subjectieve (maatschappelijke) veiligheid en hierin een eigen aanpak moet kunnen kiezen. Iedere daadwerkelijke en mogelijke schijn van inmenging van de politiek hierin kan nog verder afbreuk doen aan het vertrouwen van onze inwoners.

Wij roepen u daarom met klem op om de kaderwet rijksinspectie zodanig aan te passen dat het SodM los van de goedkeuring van de verantwoordelijke minister een eigen werkprogramma kan opstellen én vaststellen en dat het bijbehorend budget adequaat is en transparant in de departementale begroting is opgenomen. Indien u vindt dat het SodM een onderzoek aan zijn werkprogramma moet toevoegen dient u dit verzoek vergezeld te doen gaan van de benodigde middelen.

De parlementaire enquêtecommissie was tevens duidelijk in de noodzaak om een inspectie escalatiemogelijkheden te geven richting het kabinet en de Staten-Generaal. Echter voorziet uw wetsvoorstel hier niet in en wordt de ministeriële verantwoordelijkheid opgeworpen als reden dat deze escalatiemogelijkheid niet mogelijk is. Als het SodM bevindingen wil toelichten blijft ze afhankelijk van een minister die hiervan de noodzaak inziet. De ervaringen in Groningen laten zien dat het van belang is dat de toezichthouder deze positie moet kunnen pakken, ook voordat de noodzaak hiervan bij de ambtelijke top, de minister, het kabinet of een groot deel van het parlement is doorgedrongen. Wij vinden dat u de kaderwet op dit onderdeel moet aanpassen conform de aanbevelingen van de enquêtecommissie.

Deze reactie sturen wij u mede namens de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Eemsdelta, Midden-Groningen, Het Hogeland, Oldambt en Groningen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

René Paas, voorzitter

Gea Boerma, plaatsvervangend secretaris